

nader onderzoek naar paarverblijfplaatsen van vleermuizen

Voormalig zwembad Beekhuizen te Velp

Gemeente Rheden

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

12 september 2010

projectnummer: 10026

nader onderzoek naar paarverblijfplaatsen van vleermuizen

Voormalig zwembad Beekhuizen te Velp

In opdracht van:

Gemeente Rheden

contactpersonen:

de heer M. van der Leeden

de heer D. van Pijkeren

12 september 2010

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

Haico van der Burgt

Fruittelerserf 43

6846 AC Arnhem

T 026-8446525

M 06-12971680

E haico@ecoquickscan.nl

I www.ecoquickscan.nl

wijze van citeren: Burgt, H.H.J. van der, Nader onderzoek naar paarverblijfplaatsen van vleermuizen Voormalig zwembad Beekhuizen te Velp. *ECOquickscan*, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Arnhem, 2010.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	AANLEIDING	3
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGROPEN	3
1.3	LEESWIJZER	4
2	WETTELIJK KADER	5
2.1	FLORA- EN FAUNAWET	5
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	7
3.1	VLEERMUIZEN	7
4	RESULTATEN	9
4.1	VLEERMUIZEN	9
4.2	OVERIGE SOORTEN	9
5	CONCLUSIE	11
5.1	VLEERMUIZEN	11
5.2	CONSEQUENTIES	11
5.3	AANBEVELINGEN	12
	BIJLAGEN	
1	GEBIEDSFUNCTIES VOOR VLEERMUIZEN	
2	LITERATUURLIJST	

1 INLEIDING

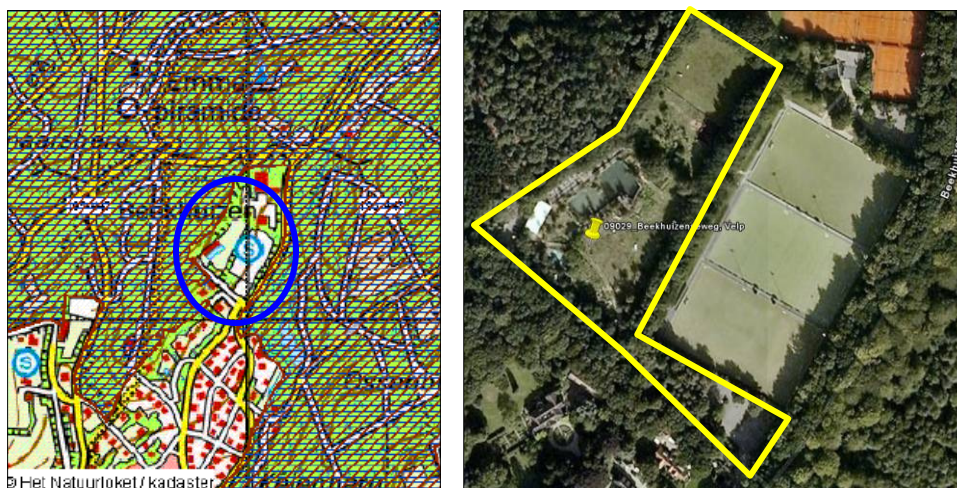
1.1 AANLEIDING

In Velp (gemeente Rheden, provincie Gelderland) is aan de Beekhuizenseweg de realisatie van vijf huurwoningen en één vrijstaande woning beoogd. In het kader van de voorgestelde beoogde ontwikkelingen heeft de gemeente Rheden, op basis van een eerder uitgevoerde quick scan flora en fauna (Burgt, 2010), aan ecologische adviesbureau *ECOquickscan* verzocht een nader onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van paarverblijfplaatsen van vleermuizen. In het voorliggende rapport worden de resultaten en conclusies van dit onderzoek weergegeven.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGEPEN

Het plangebied aan de Beekhuizenseweg ligt aan de rand van de bebouwde kom van Velp ten noorden van de kern. Velp ligt tussen de IJssel en het natuurgebied de Veluwe. Het plangebied ligt op de flanken van de Veluwe. Ingesloten tussen natuurgebieden maakt het plangebied, voormalige openlucht zwembad Beekhuizen, onderdeel uit van een cluster van sportaccommodaties. Tegen het plangebied liggen hockey- en tennisvelden. En ten zuiden liggen langs de Beekhuizenseweg verschillende woningen.

Binnen het plangebied ligt het voormalige zwembad Beekhuizen. Duidelijke restanten hiervan zijn de zwembaden en bebouwing. De voormalige ligweide is inmiddels een afwisselend natuurterrein met een paardenweide, heischrale vegetatie, moestuin en struwelen. Een parkeerplaats aan de Beekhuizenseweg en het bos tussen de parkeerplaats en het zwembadterrein maken ook onderdeel uit van het plangebied.

globale ligging van het plangebied (kaart: www.natuurloket.nl en luchtfoto: Google Earth)

In het plangebied zijn meerdere ontwikkelingen gaande. Aangezien het nader onderzoek is gericht op paarverblijfplaatsen van vleermuizen in de bebouwing binnen het plangebied zal de beschrijving van het plangebied en beoogde ingrepen worden toegespitst op de bebouwing. De effecten van alle ontwikkelingen zijn beschreven in de quick scan flora en fauna (Burgt, 2010).

bebouwing

De bebouwing binnen het plangebied bestaat uit twee dienstwoningen, de zwembadbebouwing en het ketelhuis. Zowel de dienstwoningen als de zwembadbebouwing worden in de huidige situatie bewoond.

een deel van de zwembadbebouwing (links) en de dienstwoningen (rechts)

Binnen het plangebied is de realisatie van vijf huurwoningen en één vrijstaande woning beoogd. De vijf huurwoningen zullen gerealiseerd worden in de bestaande zwembadbebouwing. Hiervoor is het noodzakelijk deze bebouwing grondig te renoveren. De vrijstaande woning zal gerealiseerd worden op een door de gemeente uit te geven woonkavel. Dit woonkavel komt te liggen op de locatie van de huidige dienstwoningen. Voorafgaand aan de nieuwbouw zullen de bestaande dienstwoningen worden gesloopt. Het voormalig ketelhuis blijft behouden en zal worden verbouwd tot kantoor en educatieruimte voor de stichting die het natuurbeheer van het terrein gaat uitvoeren.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de natuurwetgeving. Hoofdstuk 3 gaat in op de toegepaste onderzoeksmethode(s). De resultaten van het onderzoek komen aan bod in hoofdstuk 4. In de conclusies, beschreven in hoofdstuk 5, wordt duidelijk wat de consequenties zijn naar aanleiding van het onderzoek. Daarnaast worden er aanbevelingen gedaan.

2 WETTELIJK KADER

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming geldt de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet. Het nader onderzoek naar vleermuizen op de locatie voormalig zwembad Beekhuizen te Veld wordt uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet.

2.1 FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfsplaatsen van deze soorten worden aangetast.
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, geldt de vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) als volgens een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. In zo'n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd of als niet volgens een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt (voor veel werkzaamheden zijn nog geen gedragscodes opgesteld).
- beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten, waaronder vleermuizen, geldt géén vrijstelling als het gaat om (ruimtelijke) ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt en de ingrepen een bepaald belang dient.

- vogels:
Een aparte groep binnen de Flora- en faunawet wordt gevormd door vogels. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen vogels die hun nest eenmalig gebruiken en/of in staat zijn (eenvoudig) een nieuw nest te maken en vogels die jaarrond hun nest gebruiken en/of jaarlijks terugkeren naar hetzelfde nest. De nesten van deze laatste groep zijn jaarrond beschermd. Ontheffingen voor deze groep worden hetzelfde beoordeeld als soorten uit beschermingscategorie 3. Actieve broedplaatsen zijn tijdens het broedseizoen (per soort te bepalen) te allen tijde beschermd.

Als een (ruimtelijke) ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

ontheffing en ruimtelijke ingrepen

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (beschermingscategorie 3) en vogels kan alleen nog ontheffing gekregen worden voor een belang dat is opgenomen in respectievelijk de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn. Voorheen kon dit namelijk ook nog op basis van belang j *'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'* en voor vogels ook op basis van belang e *'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'* (voor Bijlage IV van de Habitatrichtlijn is belang e wel een geldig belang). Ruimtelijke ingrepen die niet uitgevoerd worden in het kader van een belang dat is opgenomen in de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn dienen dusdanig uitgevoerd te worden dat overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen wordt.

zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het inventariseren van flora en fauna gebeurt, indien beschikbaar en toepasbaar, aan de hand van protocollen of 'vaste' inventarisatiemethodes. Deze methodes leiden vaak tot een goed beeld van de te onderzoeken soort of soortgroep in het plangebied. Indien mogelijk wordt dan ook volgens deze breed geaccepteerde onderzoeksmethode(s) geïnvventariseerd. Hieronder wordt per soort of soortgroep de onderzoeksmethode(s) weergegeven.

3.1 VLEERMUIZEN

Het onderzoek is uitgevoerd conform het protocol voor het inventariseren van vleermuizen (afgekort "vleermuizenprotocol") dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ, in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. In het vleermuizenprotocol worden verschillende onderzoeksperiodes onderscheiden naar de verschillende functies (zie bijlage 1) dat een gebied kan hebben voor vleermuizen. Deze onderzoeksperiodes kennen optimale en suboptimale periodes. Binnen het plangebied is onderzoek uitgevoerd naar paarverblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten.

Het onderzoek naar vleermuizen vindt plaats met behulp van een batdetector; een apparaat dat ultrasone vleermuisgeluiden omzet in voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Eén persoon, uitgerust met een Petterson D100, heeft op 18 augustus en 8 september 2010 onderzoek gedaan naar paarverblijfplaatsen. Het onderzoek heeft na zonsondergang (avondonderzoek) plaatsgevonden. In de avond wordt, tijdens het paarseizoen van vleermuizen, geluisterd naar roepende mannetjes vanuit of in de nabijheid van de verblijfplaats.

weersomstandigheden

Onderzoek naar vleermuizen is sterk gebonden aan weersomstandigheden, als het bijvoorbeeld hard waait of de temperatuur te laag is verlaten vleermuizen hun verblijfplaats niet. Hieronder staan de weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek.

Datum	Soort onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Onderzoeksomstandigheden
18 aug. '09	avond	15-17 °C	0-1 Bft	optimaal
8 sept. '09	avond	12-14 °C	0-1 Bft	optimaal

weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek naar vleermuizen

4 RESULTATEN

Het nader onderzoek op de locatie voormalig zwembad Beekhuizen te Velp heeft het onderstaande resultaat opgeleverd.

4.1 VLEERMUIZEN

Het nader onderzoek naar vleermuizen, dat heeft plaatsgevonden in augustus en september, heeft voornamelijk inzicht gegeven in het voorkomen van paarverblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten. Daarnaast heeft het ook inzicht gegeven in het foeraagegedrag van vleermuizen in deze periode van het jaar.

paarverblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn geen paarverblijfplaatsen waargenomen.

foeraagegedrag

Tijdens het onderzoek zijn drie vleermuissoorten waargenomen, namelijk gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). De laatvlieger is slechts eenmaal kortstondig foeragerend waargenomen nabij de Beekhuizenseweg. Gewone dwergvleermuizen en rosse vleermuizen zijn veelvuldig waargenomen in en rondom het plangebied.

Korte tijd na zonsondergang foerageren verschillende (5 – 6 gelijktijdig) gewone dwergvleermuizen in het plangebied, met name boven de voormalige zwembassins en aanliggende heischrale graslanden. Het tijdstip suggereert een verblijfplaats in de nabije omgeving. Dit komt overeen met waarnemingen uit een eerdere inventarisatie (Ekoza, 2008) waarbij eveneens gedrag is vastgesteld dat duidt op een verblijfplaats in de nabije omgeving. Destijds zijn geen kraam- en zomerverblijfplaatsen vastgesteld in het plangebied.

Na verloop van tijd neemt de activiteit van foeragerende gewone dwergvleermuizen af en maken 1 – 2 gewone dwergvleermuizen gebruik van het plangebied. Vooral de voormalige zwembassins, graslanden en bomenrij langs de toegangsweg tot het terrein worden gebruikt om te foerageren. Nabij de bebouwing wordt weinig gefoerageerd.

Rosse vleermuis foeraageert vooral in de open delen van het terrein en boven de boomkronen. Het gaat hierbij om 1 – 2 rosse vleermuizen die gelijktijdig gebruik maken van het plangebied.

4.2 OVERIGE SOORTEN

Tijdens het onderzoek naar vleermuizen zijn geen andere bijzondere soorten waargenomen.

5 CONCLUSIE

Uit de resultaten van het nader onderzoek op de locatie voormalig zwembad Beekhuizen te Velp kunnen de onderstaande conclusies getrokken worden. Deze conclusies kunnen consequenties hebben voor de beoogde plannen binnen het plangebied. Eventuele vervolgstappen worden ook beschreven in de paragraaf consequenties.

5.1 VLEERMUIZEN

Binnen het plangebied zijn geen paarverblijfplaatsen waargenomen. Op basis van het onderzoek wordt deze functie ook niet verwacht in het plangebied. Het plangebied heeft wel een functie als foerageergebied. Aangezien deze functie, ook tijdens de sloop, renovatie en nieuwbouw, niet of nauwelijks wordt aangetast zijn er geen negatieve effecten op vleermuizen te verwachten. Op basis van de quick scan flora en fauna (Burgt, 2010) en een eerdere inventarisatie (Ekoza, 2008) zijn negatieve effecten op eventuele andere functies van het plangebied voor vleermuizen reeds uitgesloten.

5.2 CONSEQUENTIES

Het nader onderzoek naar paarverblijfplaatsen van vleermuizen wijst uit dat binnen het plangebied geen negatieve effecten te verwachten zijn voor vleermuizen. Vervolgstappen (bijv. aanvragen van een ontheffing en/of uitvoeren van mitigerende maatregelen) zijn naar aanleiding van het onderzoek voor deze soortgroep niet noodzakelijk.

Een tweetal algemene voorwaarden zijn vanuit de Flora- en faunawet altijd van toepassing:

- in het broedseizoen (soortafhankelijk; alle actieve broedplaatsen zijn beschermd) van vogels mogen de vegetatie, bosjes en opstallen in het plangebied niet worden verwijderd. Werkzaamheden tijdens deze periode zouden leiden tot directe verstoring van broedvogels en het broedsucces. Alle vogels zijn beschermd. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren.
- op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - voortijdig maaien van het plangebied zodat dieren wegtrekken;
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in zomer, voorjaar en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;
 - het rooien van opgaande beplanting en slopen van gebouwen starten buiten het voortplantingsseizoen en het winter(slaap)seizoen. Zodat het plangebied ongeschikt is voor dieren.

5.3 AANBEVELINGEN

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet zijn er ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- de verlichting binnen het plangebied te minimaliseren en bijv. te kiezen voor weinig naar de omgeving uitstralende verlichting/armaturen;
- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woning en gerenoveerde zwembadbebouwing;
- neststenen aanbrengen ten behoeve van gierzwaluwen op >2,5 meter hoogte in de muur, of bij een steile dakvorm als dakpannen. Deze beschermde soort verliest steeds meer nestmogelijkheden. De huidige bebouwing is voor deze soort (vaak) niet geschikt;
- nestgelegenheid aanbrengen voor de huismus, bijv. door het plaatsen van 'vogelvi-des' onder de eerste rij dakpannen (www.vogelbescherming.nl). De huismus is mede door de afname van nestgelegenheid op de rode lijst gekomen.

BIJLAGE 1: GEBIEDSFUNCTIES VOOR VLEERMUIZEN

verblijfplaatsen

Alle typen verblijfplaatsen zijn beschermd.

- Zomerverblijfplaats:
Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is.
- Kraamverblijfplaats:
Een verblijfplaats van een kraamgroep met vrouwtjes met jongen.
- Paarverblijfplaats:
Een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren. Afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag of baltsroepen.
- Winterverblijfplaats:
Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hibernation) gaan.

overige elementen

Indien aantasting van de onderstaande elementen het functioneren van een verblijfplaats aantast is bescherming aan de orde.

- Vliegroute:
Een vaste route van een vleermuis of een groep van vleermuizen vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied en visa versa.
- Migratieroute:
Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa.
- Foerageergebied:
Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert.

BIJLAGE 2: LITERATUURLIJST

Burgt, H.H.J. van der, Quick scan flora en fauna met oriënterende habitattoets Voormalig zwembad Beekhuizen te Velp. *ECOquickscan*, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Arnhem, 2010.

Ekoza, ecologisch onderzoek en advies, Inventarisatie flora en fauna Voormalig zwembad Beekhuizen 2006/2007, Arnhem, 2008.

Limpens, H.J.G.A., e.a., Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1997.

Websites:

www.vleermuis.net

www.minlnv.nl